

Rozhovor s viceguvernerom L. Ódorom: Z rozprávky La Fontainea je pre mňa príkladom mravec (Ódor Lajos: La Fontaine meséjéből nekem a hangya a példa)

24. 3. 2018; Új Szó, SZALON, s. 15; Sánta Szilárd

A Nemzeti Bank új alelnöke úgy véli, ha a gazdaság jól teljesít, tartalékolni kell a rosszabb időkre

Mi az alapvető különbség az előző és az új munkahelye között; milyen feladatokat látott el a Költségvetési Tanácsnál, és milyen feladatoknak néz elébe a Nemzeti Banknál?

A tartalom lényegesen eltérő. A Költségvetési Tanács munkája a költségvetésről, a fiskális politikáról szól. A Nemzeti Banknál a munkakör tágabb, sok mindent felölel: előrejelzések, monetáris politika, kutatás, elemzés, statisztika. Mivel korábban már dolgoztam a Nemzeti Banknál - és amikor máshol dolgoztam, akkor is rendszeresen visszajártam előadni -, ezért nem jelent nagy gondot az átállás. Viszont a lényegi különbség az intézményi háttérben keresendő. Itt van egy hatalmas, elfogadott bank - idén huszonöt éves -, mindenki ismeri, a Költségvetési Tanács ellenben egy kis csapattal a nulláról indult, meg kellett dolgozni azért, hogy elfogadják és külföldön is elismerjék.

Mivel indított a Nemzeti Banknál, mi volt az első teendője?

Kirúgtam valakit. Nem az én döntésem volt, de nekem kellett aláírni. A szerkezeti átalakításokat elő kell készíteni, az időigényesebb feladat. Az első három héten már kétszer is tárgyaltam Frankfurtban, s jelen voltam monetáris politikai döntéseknél is.

Hogy lesz valakiből alelnök a Nemzeti Banknál?

Ez érdekes dolog, mivel három szereplő meghatározó ebben a történetben. A kormány, pontosabban a pénzügyminiszter tesz javaslatot, majd a parlament jóváhagyása is szükséges, végül a köztársasági elnök kinevezése kell. Előfordult már, hogy a köztársasági elnök nem nevezte ki a jelöltet. Tehát ez háromlépcsős folyamat. Csupán egy párt nem támogatott a parlamentben, mégpedig Kotleba pártja, a többiek - a kormánykoalíció és az ellenzék is - támogattak.

Milyen állapotban van ma Szlovákia költségvetése? Aggasztó az egyre növekvő államadósság?

Ha euróban számolunk, akkor valóban növekszik az államadósság, de ha a gazdaság méretéhez és növekedéséhez viszonyítjuk, akkor nem rossz a helyzet. Amit viszont a Költségvetési Tanácsban is kifogásoltunk, és a Nemzeti Banktól is hasonlóan nyilatkoztak, hogy ha a gazdaság jól teljesít - és jelenleg ez történik -, tehát csökken a munkanélküliség, az exportpiacok bővülnek és új befektetések érkeznek, akkor tartalékokat kell képezni. Ezen a téren vannak hiányosságok. Nálam a tücsök meg a hangya történetéből a szorgalmas hangya a minta, ha jó időszak van, takarékoskodjunk, amikor zord idők jönnek, vegyük elő a tartalékokat.

A jól teljesítő gazdaság annak a jele is, hogy a 2008-as válságot már végleg elfelejthetjük? A V4ek egyformán jól reagáltak a válságra?

Elmondhatjuk, hogy a '90-es évektől a V4-ek gazdasági fölzárkózása sikeres, Szlovákiával az élen. Ha 2008-tól vizsgáljuk meg a V4-eket, akkor azt látjuk, hogy Lengyelország teljesített a legjobban, mivel az egy nagy gazdaság, az erős belső keresletnek köszönhetően sikerült a válságot jól átvészelni. Szlovákiában a gazdasági növekedés és felzárkózás egy kicsit lelassult az elmúlt négy évben, ezért szerkezeti átalakításra szorít a gazdaság; a közeljövőben ez elkerülhetetlen, ha ismét dinamikusan növekvő gazdaságot szeretnénk.

Mit vár a júniusra beharangozott EU-s reformtervektől, amelyek az euróövezet reformját is ígérik? Milyen hatása lehet a reformnak Szlovákiára?

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az euró bevezetésének több előnye volt, mint hátránya. Ha el akarjuk kerülni, hogy az eurózóna sérülékeny legyen, akkor szükség van a változásra. Viszont egyáltalán nem biztos, hogy a gyökeres átalakításhoz meglesz a politikai akarat. Ha azonban stabilabb eurót szeretnénk a következő tíz-húsz évben, akkor itt az ideje a reformoknak: tavaly például az eurózóna tagjai kivétel nélkül gazdasági növekedést tudtak felmutatni, a válság óta először. Egy ilyen időszak ideális a reformok megkezdéséhez. Az európai bankunió már létrejött, ami biztonságosabbá teheti a banki piacot.

Továbbá több javaslatot is tettem a fiskális keretrendszerek megreformálására, mivel a Stabilitási és Növekedési Paktum nem működött megfelelően az elmúlt húsz évben. Úgy vélem, a banki unió központosító koncepciója helyett itt decentralizációs folyamatra lenne szükség. Az egyik prioritás számomra az, hogy az eladósodott országok részére legyen egy mechanizmus, amely engedélyezné az adósság egy részének leírását. Ez szerintem nagyon hiányzott Görögország esetében. Ha csak időszakos problémákról van szó, mint például Írországból és Portugáliából, akkor elég lehet a jelenlegi rendszer. A csőd szélén álló államoknál viszont nem szabadna az összes kockázatot az adófizetőkre

hárítani.

Thomas Piketty francia sztárközgazdász nemrég kiszámolta, hogy a visegrádi országokat nagyarányú tőkejövedelem és profit hagyja el, ami szerinte az alacsony bérekkel is összefügg. Mi a véleménye erről a fölvetésről?

Ha megnézzük, hogy mennyit fizettünk be eddig az EU-költségvetésbe, és mennyit kaptunk vissza, akkor az jön ki, hogy kb. nettó 12 milliárd euróval kaptunk többet. Nem osztom azt a nézetet, hogy csak addig maradjunk az euróövezetben, amíg pénzt kapunk, ennél sokkal fontosabb egy erős, közös piac kialakítása, amelyik komoly versenytársa Ázsiának vagy az USA-nak. Szeretném megélni, hogy többet fizetünk be az EU-költségvetésbe, mint amennyit kapunk, mert ez annak a jele lenne, hogy nagyon erős a gazdaságunk. Az valóban úgy van, hogy ha valaki itt külföldről befektet, akkor a profit egy részét kiviszi. A Mečiar-korszak rossz privatizációit követően nem is volt más lehetőség, mint külföldi befektetőket idecsábítani. Az EU-nak azonban nemcsak gazdasági előnyei vannak, hanem stabilitást, békét, kulturális sokféleséget is hoz.

Hogyan lehetne javítani az ország versenyképességén?

A gazdaságpolitikának olyan új kihívásokkal is számolnia kell, mint az öregedő népesség, a munkaerőhiány vagy a munkaerő elvándorlása, elszívása.

Az öregedő népesség ma a nyugati világ gazdaságainak a nagy problémája. A Költségvetési Tanácsban is mindig felhívtuk a figyelmet a demográfiai adatokra. A fiatalok és a szeniorok aránya még nem olyan rossz, és most kellene felkészülni a nehéz időkre, hosszú távú stratégia kell. A nyugdíjkorhatár fokozatos emelése jó lépés. Az egészségügy reformjára is szükség van, mivel a rendszer nem hatékony. Ha megnézzük, hogy mennyit költünk az egészségügyre, akkor sokkal jobb eredményeket kellene felmutatnunk. Enyhíthetné a gondokat, ha szakképzett munkaerő érkezne külföldről, de jelenleg ennek több akadálya is van. Itt is versenyhelyzet alakult ki. Miért választaná egy külföldi munkavállaló Szlovákiát, ha mehet Németországba vagy Ausztriába, ahol szintén munkaerőhiány van? A szakképzett munkaerő elvándorlása és az agyelszívás ellen nehéz lesz harcolni, amíg ilyen nagy különbségek vannak az egyes gazdaságok között.

Sánta Szilárd

Ódor Lajos

közgazdász, a Nemzeti Bank (NBS) új alelnöke. A komáromi magyar gimnáziumban érettségizett. A pozsonyi Comenius Egyetemen matematika-menedzsment szakon végzett. Ez a párosítás tette lehetővé, hogy már az egyetemi évek alatt a bankszektorban helyezkedjen el, a ČSOB bank pénzügyi elemzőjeként kezdte. Onnan a pénzügyminisztériumba vezetett az útja, 2003-ban kinevezték a pénzügyminisztérium Pénzügypolitikai Intézetének az élére. A Nemzeti Bankba először azért ment, hogy az euró bevezetésével kapcsolatos gazdaságpolitikai kérdésekkel foglalkozzon, a cél a maastrichti konvergenciakritériumok (melyek megszabták az euró bevezetésének feltételeit) teljesítése volt. Miután Szlovákia sikeresen csatlakozott az eurózónához, új kihívásokat keresett: két évig a pénzügyminiszter és Iveta Radičová miniszterelnök tanácsadója volt párhuzamosan. Fontos feladatot kapott, a költségvetési rendszer reformját kellett előkészítenie. Ekkor született meg a Költségvetési Tanács ötlete, ahol több mint öt évet töltött. A budapesti CEU vendégoktatója, a fiskális politikáról, intézményekről ad elő. A gimnáziumban a matematikára és a fizikára összpontosított. Az egyetemen választott, menedzsment és pénzügyi matematika szakpárosítással a munkaerőpiacon keresettnek számított: a logikus gondolkodás és a pénzügyi, közgazdasági ismeretek ötvözete lehetővé tette ezen a szakon végzett hallgatóknak, hogy könnyen elhelyezkedjenek. Átlagban 10-12 órát dolgozik egy nap, de nagyon fontos számára a sport. Rendszeresen fut, de ha teljes kikapcsolódásra vágyik, focizik: foci közben ugyanis nincs idő munkahelyi problémákon töprengeni.